

Det kan også komme på tale at fravige f.eks. en pr. capitaindkomstgrænse i visse situationer, hvor der er meget alvorlige menneskeretsproblemer, og hvor der er en god udsigt til, at hjælp vil være af en afgørende betydning.

Her kan man navnlig tænke på støtte til *ny-etablerede demokratier*, eller det man i engelsk terminologi kalder »budding democracies«. Man kan tænke på hjælp til styrkelse af demokratiske kræfter i diktaturstater. Her kan især Latinamerika komme på tale.

7.5. Hvornår bliver man som donor medskyldig i menneskeretskrænkelser?

Spørgsmålet om, hvorvidt man skal *trække sig ud* af et samarbejdsland som følge af udviklingen i menneskeretssituationen, optræder af og til i den offentlige debat. Generelt er det ikke interessant at diskutere, om man skal trække sig ud, idet det kun vil være i undtagelsessituationer, det kommer på tale. Der kan dog peges på i alt fald to situationer, hvor man kan komme til at overveje det.

Nemlig den situation, hvor bistanden ikke når frem til de målgrupper, man har valgt at støtte, og regeringen bevidst og systematisk hindrer bistanden i at nå frem.

Og den situation, hvor Danmark kan blive anset for at være medansvarlig eller medskyldig i den dårlige udvikling i menneskeretstilstanden i landet. Der går formentlig en grænse, hvor vi om ikke andet af hensyn til omverdenen og os selv må trække os ud. Og det undertiden uanset om vi selv måtte mene, at vi kunne gøre noget fornuftigt ved at forblive. Der vil altid være andre lande, der har behov for bistand.

Andre situationer kan tænkes. I de fleste situationer vil det som ovenfor nævnt nok imidlertid være mere virkningsfuldt at omlægge bistanden i de pågældende lande.

8. Konsekvenser for bistandsplanlægning og projektgennemførelse

Der kan peges på en række mulige konsekvenser for bistandsplanlægningen, som Folketinget kunne inddrage i sine overvejelser.

8.1. Handlingsplaner for menneskeretshensynet

Vi mangler en *generel handlingsplan* for styrkelse af menneskerettighederne i den danske bistandsindsats. Vi mangler handlingsplaner for styrkelse af menneskerettighederne i *hver enkelt* af vore samarbejdslande.

Danida kunne i den forbindelse søge at udvikle et *katalog over positive incitamenter* (projektforslag), som vore samarbejdslande kunne modtage støtte til, hvis de ønsker at benytte de fremsatte projektforslag.

8.2. Løbende oversigt over og dokumentation af udviklingen på menneskeretsområdet

Danida kunne opstille modeller for en løbende evaluering af menneskeretssituationen over tid. Der tænkes her på den *dynamiske opfattelse* af menneskerettighederne. Der tænkes derimod ikke på en opstilling af en eller anden skala, hvor det ene land er klassificeret som dårligere end det andet. En sådan skala er i virkeligheden ligegyldig, når det drejer sig om den praktiske gennemførelse af bistanden. Det drejer sig derimod om et forsøg på at danne sig et indtryk af nogle indikatorer i det enkelte land for udviklingen af menneskeretsbeskyttelsen over tid, jf. ovenfor under afsnit 7.1.

Danida kunne søge at skaffe sig et bedre og mere systematisk informationsgrundlag. En række af de rapporter, der er udarbejdet i forbindelse med den strategiske planlægning er næppe fuldt tilfredsstillende – nogle indeholder vurderinger, som er præget af manglende viden – og det viser formentlig, at der er et problem med dokumentationen.

8.3. Tilvejebringelse af ekspertise på menneskeretsområdet

Der findes ikke i Danida en enhed, som beskæftiger sig systematisk med menneskerettigheder og omsætningen af de gældende standarder til strategier for det praktiske bistandsarbejde.

Der findes ikke nogen kursusvirksomhed, som uddanner medarbejderne i de gældende menneskeretsstandarder.

En egentlig forankring af beskæftigelsen med menneskerettighederne i Danida synes nødvendig, idet *omfanget af de internationale*